

MARIBOR

518
Knjižnica
Ljubljana

Posamezne številke:
vadne Din -50,
deljav Din 1-

TABOR* izdaja vsak d
nedelje in praznikov, al
da omogo naslednjega da
mesечно po pošli D 10
semstro D 18 - dostav
D 11 - na izkaznice D 10 -
Inserati po dogovoru.

Naroda se pri upravi TABORA*
MARIBOR, Jurčičeva ulica št. 4.

Posamezne številke: Na-
vadne Din -50, ob no-
deljav Din 1-

UREJENIK* se nahaja v Mar-
iboru, Jurčičeva ul. št. 4, I. nad-
stropje. Telefon intern. št. 276.
UPRAVA se nahaja v Jurčičevi
ulici št. 4, priloge, dno. Tele-
fon št. 24. Šte poslovalni ra-
sun št. 11.787.

Na naročila brez denarja se ne
ozira. - Rokopis se ne vrača.

Leto: III. Maribor, četrtek 27. julija 1922. Stevilka: 167

Dr. V. Kukovec: Beseda k celjskemu zboru zaupnikov De- mokratske stranke.

Rad priznam, da je malo neobičajno
sredi vročega poletja sklicevati zaup-
nike na zborovanje. Toda stopamo tudi
v precej nov položaj in takrat stori
vodstvo vsake stranke prav, ako ni
samo, ampak pritegne k posvetovanju
vse, ki bi mogli biti stvari koristni s
svojim nasvetom. Zato je sklicala ma-
riborska oblastna organizacija Demo-
kratske stranke zbor zaupnikov na 13.
avgusta v Celje. Da se pa zaupniki v
naprej orijentirajo, ne bode škodilo o-
pozoriti na merodajne stvari.

Pred vsem obvladuje občutek, da je
pričakovati, če ne zdaj takoj, pa vsaj
v bližnji bodočnosti čisto novo politi-
čno sestavitev narodne skupščine in
kraljevske vlade. Gospod Pašič bi še
ostal, pa zdi se, da ni več nujno potre-
ben. Ne bode prišel Stojan Protić, pa
tudi ne Ljuba Davidović. Razume se
pa tudi ob sebi, da bode moral, kdor-
koli pride, delati z ljudmi, ki so tu in
ki so bili že doslej, kajti nobena doba
ne prinaša izobilja uporabnih politi-
čnih delavcev. Samo boljševidni na Rus-
kem so lahko naenkrat vse zamenjali.
Vidimo pa, s kako srečo.

Pri nas Slovencih živimo v zname-
nju velikega mačka. Gospod Deržič
nam servira za vsako kosilo skledo
blata in misli, da bode narod od tega
sit. Vidi povsod lumpce, ki jih treba
pregnati, sam se pa politike do naj-
zadnjega časa ni učil, in mu zato manj-
ka znanja in srečo. Po dveh letih po-
slanstva je s svojim narodnim socija-
lizmom skrahiral, četudi se veseli za cif
Klofaču, ki je daleč, in Rybaru, ki jo
zadnji čas povsod zavozi in je v sum-
ljivi politički tovaršiji. Ti nam županji
ne bodo. Samostojni kmetje so se izo-
lirali, osamili, kar se ne znači, da je
njih položaj siguren. Zadnji dnevi nji-
hove taktike v narodni skupščini so
marsikterega njihovega prijatelja na-
vdali z resno bojaznijo, da so gospodje
v veliki negotovosti orijentacije, nedo-
stopni pa še danes. Na tako negotovo
igro se ne moremo zaneči. Pregledati
moramo položaj, predno je nesreča tu.
Prijatelju nisi storil usluge, če ga pre-
pustiš samemu sebi, ko očitno ne ve,
kaj bi počel. Treba govoriti z njim
resno besedo, četudi jo odklanja. S tem
je tvoja odgovornost manjša.

Napori naših klerikalnih rojakov
bi bili vredni boljše stvari. Relativna
večina so v Sloveniji, pa obsodili so se
v popoln negativizem. Usodepolna zmo-
ta jih vodi, da je glavna stvar, Sloven-
ca odtujevati od Srba, da bode ostal
dobro katoliški. Če bi Slovencem leteli
pečeni golobi sami v usta, kljicala bo-
de »Straža«, da treba usta skrbno za-
preti pred temi golobi, če bi jih bili
peklj Srbi. Kam bode to peljalo, če se
tudi zunanji položaj razvija, kakor
kažejo dogodki v Nemčiji, vedi Bog.
Mi narodno čuteči Slovenci tu ne sme-
mo rok krčnem držati.

Afera poslanca Benina.

Beograd, 26. julija. (Izvirno.)
Včeraj dopoldne se je sestel odbor za
preiskavo afere Savić-Benin. Dopold-
ne sta bila zaslišana Savić in Slade-
nović, popoldne pa Benin. Savić je iz-
javil, da ga je Benin večkrat skušal
podkupiti. Isto je poskušal pri Slade-
noviću, da bi ju na ta način pridobil
za svoj klub. Dne 15. maja je šel Savić
s Sladenovićem v hotel »Imperial«, kjer
sta stanovala. Po osmi uri zvečer je
prišel v restavracijo Benin in se vsedel
k mizi, kjer je on s Sladenovićem ve-
čerjal, ter jima stavil takoj sledečo po-
nudbo: »Danes je prišel v moj klub
nek mož, ki je prinesel mnogo denarja
ter ga dal klubu na razpolago, če bo
glasoval za posojilo. Jaz prihajam
ravnokar iz francoskega kluba, kjer
sem zadevo uredil ter vam lahko dam

250.000 dinarjev na razpolago, če boste
glasovali za posojilo.« Savić in Slade-
nović sta to ponudbo odločno zavrnila.
Benin jima je nato odvrnil, da bo o
tem obvestil njune žene ter bo zadevo
z njima uredil. Sladenović in Benin
sta nato zapustila restavracijo. Slade-
nović je še izjavil, da mu je Benin več-
krat rekel, da je poslanec neumnež, če
ne izrabi svojega položaja. Poštenje
samo ne nese nič. Benin je izpovedal,
da je mogoče res govoril kaj takega,
vendar pa je vse to bila le šala. Pri
konfrontaciji je vsak vztrajal pri svoji
izjavi. Savić in Benin pravita, da so
bili vsi trije trezni in sta smatrala Be-
ninovo ponudbo za popolnoma resno.
Preiskovalni odbor je sklenil, da bo ju-
tri sklepal o tej zadevi ter predložil
narodni skupščini poročilo.

Izmišljotine o sporu dr. Ribar-Pribičević.

Beograd, 26. julija. (Izvirno.)
Beograjska »Epoha«, Zagrebški »Ju-
tarnji list« in drugi so prinesli senza-
čne vesti o spopadu med predsednikom
narodne skupščine dr. Ribarjem in mi-
nistrom Pribičevićem, ki sta oba člana

demokratskega kluba. Današnje »No-
vosti« prinašajo poročilo svojega do-
pisnika, ki je pooblaščen izjaviti, da se
vse te vesti brez vsake stvarne podla-
ge in popolnoma izmišljeno.

Resna politična situacija v Nemčiji.

Vsled upora Bavarke.

Berlin, 26. julija. (Izvirno.)
Wolffov urad poroča: Upor bavarke
vlade napram zakonu o zaščiti republi-
ke je povzročil resno politično situacijo,
s katero se je vlada bavila v več sejah.
Ker se polaga mnogo važnosti na pri-
sotnost vseh ministrov, predno se store
novi sklepi, so bili vsi ministri brzo-
javno pozvani v Berlin.

Monakovo, 26. julija. (Izvirno.)
Mestni svet je danes sprejel nujni
predlog, ki so ga stavili demokratje
in nezavisni, v katerem obsojajo stali-
šče bavarke vlade napram zakonu o
zaščiti republike, ki ga je sprejel dr-
žavni zbor. Mestni svet pričakuje, da
bo bavarška vlada svoj usodepolni
sklep preklicala in razveljavila.

IZ NARODNE SKUPŠČINE.

Beograd, 26. julija. V včerajšnji
seji se je nadaljevala razprava o pro-
računu. Govorili so posl. Osmanović (iz
južne Srbije), Goluh, Jeremić, dr.
Ivanč, Stanovnik, Sionović in Stan-
ković nakar je bil proračun minist-
stva za notranje zadeve sprejet. Pri-
čela se je razprava o proračunu mini-
strstva za narodno zdravje. Govorili so
muslimani Husein-Agić (o katastro-
falnem širjenju tuberkuloze v Srbiji,
Bosni in Hercegovini), klerikalec
Kranjc (o bolnicah v Sloveniji), zemljo-
radnik Jovanović, dr. Ninčić in Golo-
uh. Proračun ministrstva za narodno
zdravje je bil sprejet. — V nočni seji
je skupščina prešla na proračun mi-
nistrstva za zunanje zadeve. Minister
dr. Ninčić je podal svoj ekspezo o
mednarodnem položaju naše države in
o zunanji politiki naše vlade. Belgar-
ska in Madžarska nista lojalni sosedji.
V naši zunanji politiki prevladujo zve-
za s Češko in Rumunijo ter prijatelj-
stvo z zapadnimi državami. Z Italijo
upamo priti do sporazuma, čim bo v
Italiji nova vlada. Naši odnošaji z Ru-
sijo so neizpremenjeni.

ITALIJANI ISČEJO GROBOVE SVOJIH VOJAKOV.

Sarajevo, 26. julija. (Izvirno.)
Semkaj je dospela posebna italijanska
komisija, da poišče grobove italijan-
skih vojakov, ki so umrli v ujetništvu
v Sarajevu. Komisija je obiskala tudi
pokrajinskega namestnika. Komisijo
vodi bersaglierski major Francesco
Lino, ki je pridržen italijanskemu
poslanstvu v Beogradu.

TEMA V CELOVCU.

Celovec, 25. julija. (Izvirno.)
Stavki industrijskih delavcev se je pri-
klopila tudi mestna elektrarna. Vsled

tega vlada po vsem mestu tema: obra-
ti, ki imajo električni pogon, miruje-
jo. Tujei trumoma zapuščajo mesto.
Položaj izrabljajo žepni tatovi, ki kra-
dejo, kar se da. Županstvo je propo-
valo za čas stavke točenje alkoholnih
pijač.

KARAMBOL VLAKOV PRI DUN- NOVEM MESTU.

Dunaj, 26. julija. (Izvirno.) Iz
Dunajskega Novega Mesta poročajo:
Tržaški brzovlak, ki prihaja redno ob
pol devetih, je imel 20 minut zamude.
Ko je privozil na kolodvor, je vsled
napake pri kretnicah zavozil v stoječi
vlak. Od tovornega vlaka so razbiti
štirje vozovi. Vlakovodja je na zadob-
ljenih poškodbah umrl. Potniki so
ostali nepoškodovani. Nesreča je po-
vzročila 24 ur zamude.

IZ SEJE REPARACIJSKE KOMI- SIJE.

Pariz, 26. julija. (Izv.) »Journal«
poroča: Reparacijska komisija je raz-
pravljala o avstrijskem in o vprašanju
Šantunga. O moratoriju se ni raz-
pravljalo. Odločitev pade šele po lon-
donskih razgovorih.

BORZA.

Dinar v Curihu poskočil v dveh dneh
za 20 točk.

Zagreb, 26. julija. (Izvirno.) Sklep-
ni kurzi: Pariz 6½, Curih 15½, Lon-
don 3.65, Berlin 15½, Dunaj 22½, Pra-
ga 1.75, Italija 3.75, Budimpešta 4.90,
Bukarešta 51, dolar 78.

Curih, 26. julija. (Izvirno.) Predbor-
za: Pariz 43.60, London 23.43, Zagreb
1.72, Berlin 1.03, Praga 11.85, Dunaj
0.01½, žig. krone 0.02, Italija 24.10,
Newyork 526½, Budimpešta 0.35, Var-
šava 0.08½

Socijalni demokrati slovenski, ka-
kor vsa znamenja kažejo, obupujejo.
Ne veselimo se tega, ker je socijalna de-
mokracija pri nas kaj boljšega zaslus-
žila. Ne smemo pa tega prezreti, da ne
bode tudi tu ladja kmalu brez krmila.

Najslabšo uslugo so našemu narodu
storili slovenski konservativci v Ljub-
ljani. Predstavljajo pristnega starega
skopuha, ki bi rajši vse požgal, kakor
da bi prišlo njegovo premoženje v
druge roke. Jaz se trdno nadejam, da
bode Ljubljana prišla k sobi. Ustano-
vitev organizacije za ljubljansko o-
blast 9. t. m. mi daje dobro upanje.
Toda zdi se mi tudi psihologično opravi-
čeno, da Ljubljano in ljubljansko
oblast v teh časih prepustimo sami se-
bi, dokler ne bode pokazala bolj nego
zadnje čase, da ji je naše sodelovanje
dragoceno. Naša mariborska oblast je
tako zanemarjena, da se nam ni mnogo
po svetu ozirati, če hočemo, da nam tu
doma vse ne propade. Drugi pa imajr
s seboj dovolj opravka.

Tudi pri nas ni dobro. Razcepljeni
smo kakor rimsko carstvo pred svojim
propadom. Kmetom razni preroki toli-
ko lažejo, da nobenemu več ne veruje-
jo, ker vidijo, da je vsa ta politika
plitvega dobrikanja nesolidna stvar.
Trgovci so za sebo organizirani, pa
mislijo, da morajo čobo povešati in v
kotu stati, ko bi lahko mnogo storili v
skupnem delu. Obrtniki kažejo največ
zavesti in smisla za skupnosti. To nas
je tudi napotilo, da skličemo zbor na-
ših zaupnikov ob času, ko otvorijo svo-
jo razstavo v Celju, da tudi mi njim
izkažemo svojo pozornost. Največji tr-
pin, slovenski delavec, ne ve, kam bi
se obrnil. Ne ve, ali so večji socijalisti
klerikalci ali socijalni demokrati ali
dr. Dimnik kot eksponent »kraljevega«
namestnika.

Zato nam pa nikakor ni obupati.
Mislim, da treba na celjskem shodu za-
vzeti stališče da nas vse stranke začas-
no manj brigajo nego naša ožja doma-
čija. Če bomo glede njenih gospodar-
skih in drugih brig med seboj na či-
stem in strnjeni v trdni pošteno demo-
kratski organizaciji, nam daljnja ori-
jentacija ne bode težka. Spoštovali in
iskali nas bodo, če bodo videli, da smo
idejno na višini časa, če bi tudi manj
vpili, nego drugi vplijejo. Pripravlje-
nost za bližnje naloge, zlasti za orga-
nizacijo samouprave v naši oblasti, bo-
de nepremakljiva skala, kjer se bode
mo utaborili.

Težka obtožba Italije

Rdeča knjiga Rikarda Zanella.

Reška vlada in konstituanta s pred-
sednikom Zanella na čelu, ki so sedaj
v izgnanstvu, so izdali »rdečo knjigo«,
ki je težka obtožba Italije. Ti doku-
menti jasno govore o neiskrenosti ita-
lijanske vlade, zlasti vlade Bonomi-
Della Torretta, napram reški državi.
Rimska vlada je proti zakoniti vladi
Zanellijevi na Reki igrala vlogo varu-
ha-samožvanca, ki svojega varovanca
ropa. Zanellovi dokumenti jasno osvet-
lujejo dogodke, ki so se vršili pred na-
silnim pučem dne 3. marca t. l., ko se
fašisti v drugič s pomočjo oficijelne
Italije na Reki zagospodovali. Vlada
Bonomi-Della Torretta je sklonila več

konvencij z reško vlado. Italija se je zavezala, da bo Reko finančno podpirala. Kot garancijo je dala Reka gotove obveze. Vendar pa oficijelna Italija ni hotela nikdar nič čuti o izpolnitvi svojih obvez, ampak je pustila padati Reko v vedno večje finančne težave. Vse poskuse Zanella, da Reko gospodarski emancipira od Italije, je ta vedno v početkih zadušila. Reka ni mogla eksploatirati svojih železnic in pristanišč, ker je to bilo proti računom oficijelne Italije. Z vojaško silo je Italija nasilno zasedla vse objekte reške ekonomske ekspanzije in je tako onemogočila vsak razvoj neodvisne finančne moči Reke.

Ko je reška vlada potom »Standard Oil Company« skušala pričeti trgovati z Jugoslavijo, je italijanska vlada po svojem predstavniku Castelliju razveljavila pravico, dano Amerikancem, da postavijo v reški luki skladišča. Že dva meseca pred zadnjim vpadom fašistov na Reko je Zanella večkrat obvestil rimsko vlado, kaj se pripravlja. Baš dozajnega miš. predsednika De Facta in ministra za zunanje zadeve Schanzera je zaklinjal, naj odstranijo z Reke elemente nereda, fašiste in nacijonaliste, ki so se iz cele kraljevine Italije zbirali na Reki in pripravljali puč. Zanella je rimski vladi poročal neizpodbitna dejstva o nesigurnosti, ki preti državi ravno od oficijelnih predstavnikov italijanskih oblasti na Reki. Dokazoval je, da so vsi karabinijerji in vojak, ki so na Reki, sami preoblečeni fašisti. Zaman je zahteval njih odstranitev. Rimška vlada ni storila nič na te prošnje reške vlade. Tako je Italija sama sistematično pripravljala podjarmljenje Reke. Sramotno je pogazila vse obveze, ki jih je prevzela z rapalsko pogodbo.

Tako obtožuje Zanella pred vso evropsko javnostjo zahrbtno italijansko vlado. Rdeča knjiga Zanelle je najzgovornejši dokaz nelojalnosti, s katero se odlikuje Italija vsikdar, kadar gre za izpolnitev mednarodnih pogodb. Noben nacionalen nasprotnik Italije ni mogel izreči hujše obsodbe nad italijansko zahrbtnostjo in verolomnostjo, nego jo je z objavo teh dokumentov izrekel Italian Zanella, ki je gotovo najmanj tako dober italijanski patrijot kakor D'Annunzio.

Politične vesti.

* Narodna skupščina namerava še pred odhodom na parlamentarne počitnice rešiti sledeče zakone: o vojni odškodnini, o odgoditvi volitev v oblastne skupščine, o imenovanju članov državnega sveta, o službeni pragmatiki in o zavarovanju proti toži. Skupščina ima dnevno po tri seje. Proračunska debata je pospešena in je upati na sprejetje proračuna pred 1. avgustom.

* Iz finančnega odbora. Odbor je sklenil predlagati povišanje trošarine na kavo, sladkor, bencin, pivo in premog. To bi dalo državi letno 280 milijonov dinarjev več. Na predlog ministra za soc. skrbstvo dr. Žerjavič se ustanovi generalni komisariat za izseljevanje začasno v Zagrebu, ko bo urejena luka v Sušaku, se preseli tja. V finančni zakon se sprejemajo razne

K poglavju o nezakonskih materah.

V svojem članku pod tem naslovom (glej nedeljska številka) je Styricus nakopičil več konfučnih trditev. Na zunaj se dela, kakor da bi bil hud moralist, v resnici pa ne pozna niti socialnega niti etičnega čuta. Vsak čitalelj, ki promatra to vprašanje brez borniranosti pridigarja in brez osebnega ressentimenta posredno ali neposredno prizadete, si je že napravil sodbo o doslednosti avtorjevega »moralnega stališča«. Styricus pride navsezadnje do sklepa, da bi bilo treba zaščititi nezakonskega očeta, nezakonsko mater z otrokom pa prepustiti bogu in slučajju — ženska hoče biti enakovpravna z moškimi, naj tedaj nosi sama bremena, ki si jih je naložila prostovoljno. Dosedaj so vsi resni avtorji, ki so se pečali s tem problemom, akceptirali stališče, da je ženska v spolnih odnosih slabši del in to stališče še ni zastarelo; zastopa ga velika večina pozitivističnih etikov, med njimi na pr.

ugodnosti za zgradbo malih stanovanj, davčne olajšave za novozgrajene hiše, veljavne doslej za Beograd, se raztegnejo na vso državo.

* Dr. Laginja v Beogradu. Povodom poročil, da je dr. Laginja posetil v Beogradu demokratska poslanca dr. Angjelinovića in Nučića, je beograjski dopisnik »Zagreber Tagblatt« pooblaščen izjaviti, da se povodom tega poseta niso vodili nikakšni politični razgovori, ampak da se je dr. Laginja zanimal samo za rešitev reškega vprašanja in za gospodarski položaj naših državljanov v Primorju.

* Kako se razdeljuje mandate? Svet Zveze narodov je 23. t. m. končal proučevanje vprašanja mandatov nad Sirijo in Palestino. Soglasno je bil storjen sklep, da se potrdi mandat francoske vlade v Siriji in angleške vlade v Palestini.

* Volitve v rumunski senat. Iz Bukarešte javljajo, da bodo naknadne volitve v rumunski senat 19. in 20. avgusta.

* Poljska kriza. Korfanty je uvidel, da nima za seboj večine in je vrnil mandat za sestavo vlade. Govori se, da bo sestavil Pilsudski kabinet strokovnjakov pod novim min. predsednikom.

* Finančna kontrola nad Nemčijo. Nemška vlada je sprejela pogoje medzavezniškega garancijskega odbora glede finančne kontrole nad Nemčijo: 1. kontrola nad dohodki in izdatki; 2. kontrola nad letničnimi dolgoti; 3. kontrola nad iznosom kapitala iz Nemčije; 4. periodično objavljane statistike industrijskega in trgovskega gibanja v Nemčiji, da se prepreči netočno objavljane glede nemškega izvoza. Seveda zahteva Nemčija na drugi strani odobrenje moratorija za dobo dveh let, ter bi v nasprotnem slučaju konvencij glede finančne kontrole ne smatrala obveznim. To sedajno stališče Nemčije je pa v protislovju z njeno noto od 21. aprila na reparacijsko komisijo, v kateri je brez prihrčka priznala upravičenost zavezniških zahtev glede kontrolnega sistema. Zato bodo zavezniški brez dvoma odbili sedajno stališče Nemčije.

* Francosko posojilo Rumuniji. Francoskemu parlamentu je predložen zakonski predlog o posojilu, ki ga naj v znesku 100 milijonov frankov da Francija Rumuniji. To posojilo bi imela Rumunija uporabiti predvsem za konsolidiranje letičnih dolgov.

Dnevna kronika.

— Cvetke iz »katoliškega« shoda v Središču. Žebot je vpil: Slovenci in Hrvati vkup v boj proti Beogradu! — Godba zasvira srbsko koło in mlado in staro (ali z Žebotom vred ali ne, ne vem!) ga pleše. — Pater Pavel iz frančiškanskega samostana mariborskega v nebeški ekstazi vpil: »Možje in žene, združite se! Fantje in dekleta, tesno se združite!« Splošen krah. Dr. Jerovšek besno pogleda patra Pavla, ki še le sedaj uvidi, kako ga je polomil. Amen.

— V mečvirju frankovstva. V zagrebški »Slobodni Tribuni« je objavil dr. A. Dražić, ki je bil sam nekaj časa

prof. Masaryk. Kdor tedaj misli odpraviti nemoralnost nezakonskega materinstva na ta način, da zvrne na žensko tudi še ono odgovornost, ki jo ima nezakonski oče, dokaže jasno nad vsaki dvom, da nima niti pojma o etiki in morali ter da se pod njegovo »moralnostjo« skriva stari moški predsodek, da je ženska le igračka moškega, predsodek, ki ne vzdrži v luči pozitivne etike, da niti ne omenjam verskonavnega principa. Naravno je, da zaščita nezakonskih mater ne sme iti tako daleč, da bi mlade ženske kar vabila v svoje naročje, treba pa je, da se razširi in postroži tudi odgovornost nezakonskega očeta tako, da si bo dobro premislil, predno bo začel igrati don Juanovo vlogo. Da so relativno največ krivi moški, ki spretno zlorabljajo nevednost, naivnost in sentimentalno zaljubljenost mladih deklet, o tem dosedaj ni bilo dvoma, ravno zato ne, ker se »življenje ne drži teorije«, kakor pravi Styricus. Treba je pogledati na pr. v literaturo. Strindbergove »Gospodične Julije« najdež v degeneriranih aristokratskih in buržoaskih krogih, sredi

emigrant in pomočnik frankovskih velicizdajalcev, slike o delovanju poglavarjev hrvatske emigracije. Človeku se vzbujata stud in gnus, če te dokumente frankovskih lopovščin čita. Evo, kaj pravi med drugim: »V svojem lopovstvu je šel dr. Sachs tako daleč, da se je združil s samim D'Annunzijem, hrvatsko stvar pa je tako prostituiral, da je v svoji vili v Opatiji s svojo ženo in hčerko otvoril navadno zabavišče (javno hišo) za D'Annunzija in njegove častnike. To sramoto je podprla še Frankova žena s svojim Ivico. Delo emigracije se je pretvorilo v prostitucijo. Mislim, da še noben Hrvat ni tako osramotil hrvatskega imena, kot ta dvojica.«

— Naša meja nas kliče! Na naši skrajni severni meji pri sv. Duhu na Ojstrem vrhu se vrši v nedeljo dne 30. t. m. veselica v prid tamošnji narodni šoli. Naša narodna dolžnost nam nalaga kazati živo zanimanje za naše sonarodnjake ki bivajo na državni in jezikovni meji. Železniška zveza je tako ugodna, da se bode mariborsko narodnozavezdno občinstvo gotovo v obilnem številu odzvalo klicu aranžerjev te veselice, ter se pridružilo odseku »Prosvete« DJA v Mariboru ki bode na vsak način po svojih močeh s svojo navzočnostjo skušal pripomoči moralnemu uspehu veselice. Projektiran je odhod v nedeljo ob 5. uri jutraj od glavnega kolodvora z vlakom do Fale; nato ogled elektrarne. Potem gremo po markirani pešpoti k sv. Duhu (2 uri). Pri sv. Duhu nam s teleskopom razkazuje panoramo naše severne meje med Koroško in Prekmurjem. Popoldne se vrši ob 2. uri šolska slavnost z igrami in petjem. Po igri veselica. Odhod ob 18. uri, prihod v Maribor ob 20.36. — Posebno dobrodošli so pevci, da nam zapojejo narodne pesmi, da bode odmevalo do Lučan, da naš slšijo tudi bratje, ki so ostali onkraj meje. Na svidenje v nedeljo ob 1/5. uro na gl. kolodvoru.

— Min. preds. Pašić se je 25. t. m. vrnil z Bleda v Beograd.

— Družba sv. Cirila in Metoda v ljudno naznanja, da bode imela svojo letošnjo veliko skupščino v Ljubljani z običajnim dnevnim redom v nedeljo, dne 10. septembra dopoldne. P. n. družbene podružnice se vabijo, da naznanijo vodstvu pravočasno svoje delegate, g. žitne cene. V Novem Sadu 21. t. m.: baška pšenica 1560 K, banatska koroza 1200 K, baška koroza 1230 K, slavonska koroza 1300 K, ječmen 1200 K, bela moka (št. 0) 2220 K.

— Vlom. V noči od 18. na 19. t. m. so dosedaj neznanj storilec vlomili pri posestniku Janezu Okrajšku v Dobovici, okraj Litija. Tatovi so izpraznili razne omare in zaboje ter odnesli zlato uro ameriškega sistema, zlato žensko verižico, zlat prestan, tri moške obleke, mnogo perila, in druge predmete v skupni vrednosti 72.800 K. O storilcih ni nobenega sledu.

— Promocija. Na češkoslovaški univerzi v Pragi je bil te dni promoviran za doktorja filozofije goriški rojak Fr. Mesesnel iz Vipave.

— Nove nabave železniškega materiala iz Nemčije. Dne 25. t. m. popob 5. uri je imel gospodarski ministrski komité konferenco, v kateri se je med

velikomestne pokvarjenosti, Katjuše Maslove (Tolstojevo »Vstajenje«) pa so v vsaki vasi, vsakem kraju in pri vseh civiliziranih narodih. Pravilno bi sedaj bilo, da bi se vse breme odgovornosti zvalilo na zapeljivca, ki ga ne zadene ne sramota ne porodne bolečine in ki morda še zapeljuje drugo, ko prva žrtev doji v sramoti in žalosti plod obojne lahkomyšelnosti in moralne nestanovitnosti! Moralno vprašanje ho rešeno — kolikor se da rešiti — šele tedaj, ko bo odpravljena dvojna morala, t. j. ko bo moški imel iste dolžnosti kakor ženska. Od ženske se vedno zahteva čistost, dočim lahko moški prinese v zakon tudi spolne bolezni, naravnost nečastno pa se mu zdi, da bi bil tako čist kakor mora biti poštena nevesta. Dvojni moral je težki predsodek moškega spola, iz njega se rodi vsa hinavščina v spolnih odnosih moškega do ženske. Njemu je pripisati, da se moderni človek kljub radiju in Einsteinovi teoriji ne sramuje poligamije in da smatra žensko krivo za prapor svojih življenjskih ciljev. Kakšen »moralist« je Styricus, spričuje tudi

drugimi resortnimi vprašanji razpravljalo tudi o nabavi železniškega materiala na račun reparacij iz Nemčije.

— V jugoslovenski tiskarni v Ljubljani je izbruhnila stavka, ker je ravnateljstvo kršilo določbe tarifa. Vsled tega so ustavljeni vsi listi, ki se tam tiskajo.

— V Trbovljah je izbruhnilo mezdno gibanje, ki grozi preiti v stavko, če ne bodo v kratkem pogajanja za uro ditev mezd ugodno rešena. Pogajanje so se vršila dne 24. in 25. julija pri pokrajinski upravi v Ljubljani. Ministralska komisija je stavila predlog, da se zvišajo mezde od 35 do 40%. Delavci so v svojem imenu pustili govoriti odv. kandidata Emila Stefanovića, ki razmer ne pozna. Vsled njegove nesposobnosti so se pogajanja prekinila.

— Nova palača za jugoslovensko poslanstvo v Berlinu. Berlinski listi poročajo, da bo nemška vlada namesto živine na račun reparacij izročila kraljevini SHS protivrednost v gotovini. Del te svote pa bi naj Jugoslavija porabila za nakup palače za jugoslovensko poslanstvo v Berlinu. To bi bilo zelo želeto, zakaj kdor je imel v Berlinu opravka in je iskal naše poslanstvo, ga je moralo biti sram.

— Škofijski urad v zvezi s fašisti. Tržaška »Edinost« prinaša pod tem naslovom zanimivo poročilo iz Poreča v Istri. Župnik Anton Janko v Sv. Lovreču v Istri je prišel vsled tega, ker se ni hotel pokoriti fašistom, ki so zahtevali od njega naj pridiguje italijansko, na fašistovski indeks. Zasedovali in preganjali so ga toliko časa, da je moral pobegniti v Jugoslavijo. Sedaj pa se je župnik obrnil na škofjski ordinarijat v Poreču s prošnjo, naj bi mu javili, če se lahko zopet vrne na svoje staro mesto. Škofjski ordinarijat pa mu je odgovoril, naj se nikar ne vrne, ker ne bi mogel uspešno delovati med ljudstvom (fašisti) ki je proti njemu. Še bolj zanimivo pa je to, da so o župnikovem pismu in nameravani vrnitvi bili takoj obveščeni poreški fašisti. Ker razen ordinarijata ni nihče vedel za pismo je torej jasno, da je fašiste obvestil o njem ordinarijat sam.

— Velika industrijska stavka je po celem Koroškem. Dozajna pogajanja so bile brezuspešna. Skoro vsi industrijski obrati po Koroškem stoje.

— Ameriški finančni krog proti posojilu Nemčiji. Berlinski dopisnik »Nene Freie Presse« poroča, da je izvedel v antantnih krogih v Berlinu, da se ameriški poslanik v Berlinu močno trudi, da bi spravil za Nemčijo posojilo. Toda najznamenitejši zastopnik ameriške finance, ki so skozi Berlin potovali in s katerimi je poslanik govoril, so mu izjavili, da pod sedajnimi razmeram ne smatrajo za možno, dati Nemčiji posojilo.

— Rekordne porodne številke na Angleškem. Na Angleškem je bilo leta 1920. 957.782 porodov, kar presega vsa dosedanja številka na Angleškem. Nasprotno pa je odstotek umrljivosti padel na 12.4 tisočinke. To je dosedaj najnižja številka v zadnjih 62 letih. Zakonov je bilo sklenjenih v tem letu 379.000. Prebivalstvo je v tem letu naraslo za 491.000 oseb, kar je dosedaj najvišja številka, kar jih sploh kdaj beležijo na Angleškem.

njegov zadnji »predlog«, podan v klasično priprosti formi: »Sploh pa bi bilo najpravičnejše uvesti tudi pri nas francoski sistem, po katerem se sme do 3 mesece odpraviti plod brez kazni.« Styricus naj bi pogledal nekoliko v francoske liste in se prepričal, koliko skrbi jim zadaja populacijski problem, ki je postal nacionalno in državno vprašanje. Danes je na Francoskem zelo, zelo malo resnih javnih delavcev, ki bi bili za »francoski sistem«, kateri je povzročil neizmerno več zla kakor dobrega. Mladim, zdravim narodom, kakor je naš, se prav nič ne toži po »francoskem sistemu«, tem manj, ker so ga tudi že v Franciji siti. Da pa je tak sistem nemoralen, tega seveda »moralist« Styricus ne vidi in ne ve. Kdor hoče govoriti o spolni moralnosti mora v teh časih propagirati čistost in vzdržnost, ker ni nevarnosti, da bi bili ljudje premalo »spolni«, obstoja pa nevarnost da zaidejo nazaj v barbarške oblike seksualnega življenja, ki so tembolj žalostne, ker pomenijo degeneracijo in propast

Priroda in znanost.

Zgodovinske dobe naše zemlje.

Raziskovanje preteklosti naše zemlje je težko in naporno delo, ker o davnih dobah pred razvojem človeške kulture, posebno pa pred iznajdbo pisave, nimamo nobenih pisanih virov. Edina znanost, ki nam kolikortoliko odkrije tajnosti preteklih dob, je geologija. Geologija raziskuje zemljo po plasteh, po sestavi teh plasti z ozirom na vrsto kamena ter po organskih ostalinah, okameninah, ki se nahajajo v teh plasteh in na podlagi rezultatov teh preiskovanj je ugotovila tudi poedine dobe, katere je preživela naša zemlja ter jim dala imena, ki so vzeta večinoma iz imen pokrajin kjer so se piasti dotične dobe najprej našle, deloma pa so skombinirana nekatera imena teh dob po tem, kako so poedine dobe sledile ena drugi (prva, druga, tretja itd.). — Najstarejšo dobo, do katere je geologija sploh prodrla, je nazvala predkambriška doba. Predkambriška doba naše zemlje je razdobje ogromnih milijonov in milijonov let od ohlajenja naše zemlje do one dobe, ko se najdejo v plasteh prvi ostan-

ki organskih bitij. Mase plasti te dobe so se tako spremenile, da v njih ne moremo več razločevati poednosti. Edino v plasteh skrajnega konca predkambriške dobe se je našlo še nekaj ostankov in zato se je ta del ločilo od celote ter nazvalo algonkij. Algonkiju je sledila kambriška doba. V plasteh te dobe, ki se jo krajše imenuje tudi kambrij, se že najdejo ostanki bogatejšega organskega življenja, ki pa ni v začetku, ampak že v daljnem razvoju, tako da vemo, da je organsko življenje nastalo že davno pred to dobo v splošni predkambriški. Vendar pa kažejo najdenine te dobe, da je stalo organsko življenje tedaj še na jako primitivni stopnji. Tej dobi je sledila silurična doba ali silurij. V siluriju so že ostaline višje razvitih organskih bitij. V plasteh naslednje, devoniške dobe ali devona, se najdejo že skamenine prvih vretenčarjev (rib) ter kriptogamičnih rastlin (preslice). Peta doba naše zemlje je premogova doba ali karbon. V tej dobi se poleg preslice pojavljajo tudi že praproti in druge višje rastline iz katerih je nastal naš premog. Ime karbon je dobila ta doba po tem, ker je v njej nastal premog. Preslice in praproti, ki so tedaj rastle pa so bile

velike kakor naša današnja največja drevesa. Šesta doba, permiska ali perm je bila nekaka prehodna doba od karbonove k novejši zgodovini naše zemlje. V tej dobi je preživela naša zemlja prve ledene dobe. S sedmo trijarno dobo ali triasom začneja novejša zgodovina naše zemlje. V tej dobi se pojavljajo prve velike živali, takozvani zavriji ali zmaji (brontozauri, parciozauri itd.) v rastlinstvu pa iglasto drevje, predhodnice naš. današnjih palm itd. Tej sledeča doba jurova ali jura. V juri je vladal svet veliki zmaj ihtiozaur, v rastlinstvu pa so prevladovala gimnosperne (iglasta drevesa). V deveti dobi naše zemlje, kredni dobi ali kred, so pričeli zavriji polagoma izumirati, v rastlinstvu pa so se začele pojavljati angiosperme, višje cvetne rastline (cvetlice td.). Deseta doba tercierna doba ali terciar razpada v več manjših oddelkov in sicer od spodaj navzgor proti sedanjosti v eocen, miocen in pliocen. V terciarju so se pojavili sesalci ter se nenavadno hitro in bohotno razvili in obvladali svet. V tej dobi je nastal kakor se sodi po vseh znakih tudi že človek, ki pa seveda še ni bil tak, kakoršen je da-

nes. Topla klima te dobe je omogočevala tudi rastlinstvu velik razvoj. V tej dobi so rastle palme in druge sedaj južne rastline tudi v Grönlandiji, na Spitzbergih ter celo na severnem in južnem tečaju. Diluvijalna doba ali diluvij, ki je sledila terciarju je prinesla končno današnjega človeka. V klimatičnem oziru je bila ta doba zelo nestalna, razdeljevala se je v toplejše in mrzlejše oddelke v katerih so mrzlejši tvorili ledene čase v katerih je pokrival večer led, kakor pokriva danes severni tečaj, tudi skoro vso Evropo, Severno Ameriko, Azijo, Kaplandijo, del Avstrije in skrajnega konca Južne Amerike. V tej dobi je živel v Evropi veliki mamut (kosmati slon) ljudje pa so preživljali takozvano »kameno dobo« ter živeli v votlinah. Zadnja doba, ki se razteza tudi v našo sedanost pa je aluvijalna doba ali aluvij. V aluvijalni sedanjosti dobi je zavlada svetlo kulturni človek, zato je ta doba doba najvišjega razvoja. Kako dolge so bile poedine dobe, koliko naših let so trajale, ni mogoče ugotoviti natančno, gotovo pa je, da je vsaka izmed njih trajala več tisočletij ali pa celo dolge milijone let.

Bernhard Kellermann:

PREDOR.

Roman.

(Dalje.)

(20)

Pa so ga prijeli in neusmiljeno pretepli. S tem je bila cvetoča kupčija pri kraju. V svojem osmem letu je Mac od očeta dobil sivo čepico in velike škornje, ki jih je dotlej nosil Fred. Ti škornji so bili tako obilni, da jih je Mac, če je z noge bacnil le enkrat, mogel zalučati v bližnji stanični kot. Oče ga je prijel za roko in povedel v Uncle Toma. Ta dan se je v Maca vtisnil neizbrisno. Še danes je razločno pomnel, kako je stopal prestrašen in razburjen ob očetovi roki čez hrupeče premogovniško dvorišče. Uncle Tom je ves obratoval. Vzduh je drgetal od krikov in žvižgov, po njem so švistali vozički, drdrali so železniški vagoni, gibalo se je vse. Visoko zgoraj pa je brnel izpravni kolut, ki ga je Mac že toliko let videval iz dalje. Za koksovicami so plameneli požari in se dvigali oblaki belega dima, zneba so padale saje in premogovni prah, po ceveh, obilnih kakor mož, je šumotljalo in sičalo, iz hladilnikov so drli slapovi, in iz zajetnega, visokega tvorniškega dimnika je neprestano v nebo vrel kakor žrana smola črn dim. Čim bolj pa sta se bližala očadelim, iz opeke zlanim poslopjem z razpraskano okensko steklenino, tem glasnejši in besnejši je bil hrum. Vreščalo je v zraku kakor tisoč trpinčenih detet; zemlja je trepetala.

»Kaj tako vrešči, oče?« je vprašal Mac. »Premog vrešči.« Nikdar Mac ni mislil, da more vreščati premog! Oče je stopal navzgor po stopnicah velike drgave hiše, ki je v stenah kazala razpokline, in je nekoliko odprl visoka vrata. »Dober dan, Josiah! Rad bi fantetu pokazal tvoj stroj,« je vpil skozi nje, potem pa se je obrnil in izpljunil na stopnice. »Pojdi, Mac!« Mac je zvedoval v veliko snažno, s ploščicami obloženo dvorano. Mož, ki se mu je reklo Josiah, jima je kazal hrbet. Sedel je na udobnem stolu, roke je imel ob lesketavih navorih in je negibno strmel v velikanski boben v ozadiju dvorane. Pozvonilo je. Na to znamenje je Josiah premaknil navor in veliki stroj na levi in desni so jeli s kraki gibati. Boben, ki se je Macu zdel kakor hiša velik, se je vrtil hitreje in krog njega je šumno drsela kakor lakot debela žična vrva. »Ta koš pojde na šesto dno,« je razlagal oče. »Pada hitreje nego kamen. Kar drevi se navzdol. Josiah dela z osemnajststo konji.« Mac je bil ves vrtoglav. Ob belem drogu pred bobnom sta šli gorl in dol pšici, in ko ste si bili prav blizu, je Josiah zopet premaknil navor in vihreči boben se je vrtil bolj in bolj mudljivo in se je ustavil. Mac svoj živ dan ni videl ničesar tako silnega, kot je bil ta izpravni stroj. »Thanks, Josiah!« je dejal oče, toda Josiah se ni pokrenil. — Obšla sta strojnico in se povzpnila po ozkih stopnicah, po katerih se je Mac v velikih škornjih pomikal le naporoma. Dvigala sta se tja, odkoder se je glasilo ono glušče, javkajoče detinsko vreščanje, in tukaj je bil hrup tolik, da se več ni dala razumeti nobena beseda. Delovnica je bila neizmerna, temotna, polna premogovnega prahu in rožljajočih železnih vozičev. Macovo sree je bilo tesnobno. Baš ondi, kjer je premog cvilil in vokal, ga je oče zročil počrtnjenim možem in je odšel. Tam je začuden ugledal potok premoga! Na dolgem, meter širokem pasu je brez prestanka mimo brzel premog v kosih in se končno usipal skozi talno lino v železniške vozove kakor neskončen črn slap. Kraj obeh plati tega dolgega pasu pa so stali počrtnjeni dečki, pritlikavčki kakor Mac, in hlastno segajoč v premogovno rečico, iz nje odbirali neke kosce ter jih metali v železne voziče. Eden izmed njih mu je zakričal v uho, naj le gleda. Ta malek je imel počrtnjen obraz in šele čez čas ga je Mac spoznal po zajčji ustnici. Bil je deček iz bližnje sosesčine, s katerim sta se stoprav včeraj še stela,

ker je Mac za njim klical »zajček!« njega dražeči vzdevek.

»Odbiramo jalovino, Mac,« mu je zavpil »zajček« s prezirljivim glasom v uho, »kamenje ne sme z drugim vred v prodaj.«

Že drugi dan je razpoznaval Mac tako dobro kakor ostali, kaj je jalovina, po lomu, po lesku, po obliki. In osem dni nato mu je bilo, kakor da je že leta in leta v tej črni odbiralnici, polni hrupa in premoga.

Sklonjen nad večno tekoči premogovni potok, s črnimi rokami segajoč po jalovino, je Mac stal dve polni leti, sleherni dan, na svojem mestu, peti od zgoraj. Tisoči ton premoga so drseli pod njegovimi urnimi ročicami.

Vsako soboto si je šel po mezdo, ki jo je moral (razen skromne svote za male potrebe) vso oddati očetu. Mac je bil devet let star in že cel mož. Ako je šel o prosti nedelji v »salon«, je bil pokrit s trdim klubukom in je imel ovrtnik. Izmed zob — morskí volk ima takšne — mu je visela pipa; zvečil je gumi in vsekdar imel obilno zalogo sline med jezikom in nebom. Bil je možak, govoril je kakor možak, le glas je imel zvonek in rezan kakor deček, ki prebije delavnike v hrumni delavnici.

Tak je bil premog nad zemljo in on, Mac, ga je poznal in bil izveden v slehernem — bolje nego oče in Fred! Bilo je tam na ducate dečkov, ki še po letu dni niso slutili, odkod prihaja ves ta premog, ta brezkončni tok premogovnih grud, ki zropotajo v železniške vozove. Dan in noč so škripala železna vrata v grez in iztresavi izpravni koš je bruhal po dnevi in po noči brez prestanka za štiri železne voziče premoga, po petdeset stotov hkrati. Dan in noč so vozički rožljali po odbiralniščem železnem plošču, dan in noč so se izvračali na določenem mestu nad odprtino v tleh (zasukali so se kakor kure na ražnju!) in izsipavali premog ter odhitevali prazni. Od tam spodaj pa je premog sem gori dohajal po paternostru in tukaj so ga mekastili na velikih rešetih in tu je premog vreščal.

(Dalje prihodnjič.)

Glavni urednik: Radivoj Rebar.

Odgovorni urednik: Rudolf Ozim.

Mala oznanila.

Sprejme se pekarski vajenec. Aleksandrova cesta št. 81. 1234 2-2

Pošteno raznašalke pečiva sprejme Parna pekarna na Glavnem trgu. Pojasnila istotam. 1248 4-1

Ukradlo se je v Čopovi ul. 5 od pondeljka na torek 5 platenih rut (Deckenkappen) s šir kimi vezeninami z got kimi inicijali B. S. (spodaj) in zgoraj monogram B. S. Pred nakupom se svari. Kdor doprinese ukradene stvari, dobi dobro nagrado. 1249

10.000 kron plačam onemu, kateri bi mi odstopil primerno stanovanje v zamenjavo z mojim (v bližini parka) ali tako priskrbel. Naslov v upravi »Tabor«. 1250 2-1

Gonilni jermeni iz prvotnega usnja v vsaki širini kakor tudi siv. in vezalni jermeni v zalogi pri Ivanu Kravos, Aleksandrova cesta 12. 1185 10-6

Kumare iz cvetličanokov kg 10 do 20 K. Melancani komad 4 do 6 K in vsa druga zelenjava najcenejše pri VRT Džamonja in drugovi, Maribor. Telefon 150. 1186 10-8

Pristopajte k Jugoslovnski Matici.

Podpirajte slovenske tvrdko!

Spedijski, bilance zmožen

knjigovodja

amerikanskega, francoskega, italijanskega in nemškega novega dvostavnega knjigovodstva zmožen, slovenski, hrvaški in nemski korespondent, izurjen v vseh spedijskih poslih, z najboljšimi referencami, se želi prenesti. Cenjeni dopisi se prosijo pod R. 29 na upravo tega lista. 1236 2-2

TISKOVNA ZADRUGA Z OMEJ. ZAVEZO V MARIBORU

Vabilo na pristop in podpis delnic.

Upravni odbor »Tiskovne zadruga z o. z. v Mariboru« je na svoji zadnji seji sklenil, da prične zadruga v kratkem z rednim izdajanjem knjig in drugih publikacij. Ker pa je dosedanja glavnična zadruga premajhna za večje obratovanje, se obrača tem potom na zavedno napredno javnost z vabilom, naj bi čim številnejše pristopila k zadrugi

s podpisovanjem delnic po 200 kron.

V interesu hitrejšega in boljšega uspeha bi bilo želeti, da bi vsak novi član po svojih denarnih močeh pristopil s čimvečjim številom delnic.

Prijave sprejema v to pooblaščenno ravateljstvo Mariborske tiskarne d. d. v Mariboru, Jurčičeva ulica 4.

Maribor, 24. julija 1922.

Upravni odbor.